

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
ІНСТРУМЕНТИ, МОДЕЛІ І МЕТОДИ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ
ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ**

**Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Український державний університет науки і технологій**

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
ІНСТРУМЕНТИ, МОДЕЛІ І МЕТОДИ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ
ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ**

**Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції
1-2 березня 2023 р.**

(Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» №21/08-53 від 19.01.2023 р.)

Дніпро
УДУНТ
2023

Організатори конференції:

*кафедра економічної інформатики
Українського державного університету науки і технологій;
Університет імені Альфреда Нобеля;
Національний університет «Запорізька політехніка»*

Склад редакційної групи:

Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріна, Л.І. Лозовська, К.О. Удачина

Економічна кібернетика: інструменти, моделі і методи інтелектуальної підтримки прийняття рішень : збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, м. Дніпро, 1-2 березня 2023 р. Дніпро : УДУНТ, 2023. 230 с.

Збірник наукових статей за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, присвяченої дослідженню, розробці та використанню інструментів, моделей і методів інтелектуальної підтримки прийняття рішень в бізнесі, науково-практичному опрацюванню результативного застосування у практиці управління сучасних комп'ютерних технологій та вирішенню проблем управління соціально-економічними системами.

Матеріали збірника будуть корисними науковцям, аспірантам, що займаються дослідженнями проблем у сфері економіко-математичного моделювання, розробки та використання комп'ютерних систем та інформаційних технологій в бізнесі, а також практичним працівникам.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за дотримання норм авторського права, за зміст і достовірність матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

КОМП'ЮТЕРНІ СИСТЕМИ, ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ХМАРНІ ОБЧИСЛЕННЯ В ОСВІТІ, НАУЦІ, ТЕХНІЦІ ТА ЕКОНОМІЦІ

Бандоріна Л.М., Дружин І.Є., Петречук Л.М. ІНТЕГРАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ FLUTTER ДЛЯ ВИКОНАННЯ РОЗРОБКИ ПЕВНИХ ДОДАТКІВ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ	6
Бандоріна Л.М., Усенко М.П. ХМАРНИЙ СЕРВІС ЯК СУЧАСНА МОДЕЛЬ НАДАННЯ ПОСЛУГ	12
Єсіна О.Г., Топашенко А.А. ЕКВАЙРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ БЕЗПЕЧНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ	18
Каніщев І.А. ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЦИФРОВИХ СИСТЕМ У НАУКОВУ, ТЕХНІЧНУ ТА ІНФОРМАЦІЙНУ СФЕРИ	24
Левковець Н.П., Семенова М.О. DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ В ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	30
Monia A.G., Vychkova D.M. MATHEMATICAL MODELING OF RATIONAL PARAMETERS OF THE MINE LOCOMOTIVE DISC BRAKE IN COMPUTER SYSTEMS	35
Трушкіна Н.В., Чернух Д.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ...	41

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ І РОЗРОБКИ ПРИКЛАДНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Бакурова А.В., Ведмедєв С.Р., Терещенко Е.В. ПРЕДМЕТНА ОНТОЛОГІЯ «СЕЛЕКЦІЯ СОНЯШНИКУ»	46
Бандоріна Л.М., Лозовська Л.І., Климкович Т.О. КОНЦЕПЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ НА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ВІДПОВІДАЛЬНИМИ ОСОБАМИ	51
Kozenkova V.D. USE OF CHATBOTS IN CORPORATE HR SYSTEMS	60

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

Безверхий В.Ю., Леонідов І.Л. МІЖНАРОДНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВИРОБНИКІВ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	65
Білоцерківець В.В., Ісламов Н.С., Раджабова Г.Ю. В ЛЕЩАТАХ ЕФЕКТУ ГРОНІНГЕНА: ДОСВІД АЗЕРБАЙДЖАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	72
Будякова О.Ю. МЕТОДИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА РИНКУ ПРАЦІ	79

Герасимчук В.Г., Андрос С.В. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ З ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ	84
Гільорме Т.В. УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ	89
Гогунська О.А., Захарченко П.В. МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРИМОРСЬКИХ ДЕСТИНАЦІЙ	94
Дуков О.О., Калініченко З.Д. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	99
Завгородня О.О., Жмуренко В.Г. ДО ПИТАННЯ ПРО МЕТОДОЛОГІЮ ДОСЛІДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІДКРИТИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ ДОБИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	105
Ілляшенко С.М. ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ БАЗИ ЗНАНЬ ЯК ОСНОВИ СТРАТЕГІЙ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	110
Калініченко З.Д. РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНИХ ПРІОРИТЕТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ	115
Kozenkova V.D., Kozenkova N.P. USE OF RECOMMENDER SYSTEMS IN E-COMMERCE	120
Ланченко Є.О., Науменко В.С., Клокун І.С. ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	125
Лебедева В.К., Альохін А.О. СИСТЕМА МЕТОДІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ	131
Лебедева В.К., Лисянська Д.О. ДЕРЖАВНЕ ТА НАДДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОЇ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ	136
Леонідов І.Л. ФАКТОРИ УПРАВЛІННЯ ПРИВЛАСНЕННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОГО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПРОДУКТУ В ГЛОБАЛЬНИХ УМОВАХ	142
Ляховська О.В. ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ: РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ	157
Поліщук В.Г. ЗАГРОЗА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПЛИВУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ФІНАНСИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	162
Попченко С.В., Топоркова О.А. УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ..	167
Ривак Н.О. НОВІТНІ СВІТОВІ КОНЦЕПЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА В КОНТЕКСТІ РЕЛЕВАНТНОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ	173
Савчук Л.М., Бушуєв К.М. ЕКСПЕРТНЕ ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ	180
Савчук Л.М., Косарєв В.М., Удачина К.О. ОСНОВНІ ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА	187
Савчук Л.М., Мандрика Т.П., Іващенко Ю.С. МАРКЕТИНГОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ: АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ОСНОВНИХ МОДЕЛЕЙ РОЗРОБКИ	192

СИСТЕМА МЕТОДІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Лебедєва В.К.

*кандидат економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної
економіки і соціально-економічних дисциплін*

Альохін А.О.

*магістрант кафедри міжнародної економіки і соціально-економічних дисциплін
Український державний університет науки і технологій
м. Дніпро, Україна*

Анотація. Розглянуто системи методів та інструментів регулювання у процесах міжнародної трудової міграції.

Ключові слова: *трудова міграція, міграційна політика, міжнародні процеси міграції, державне регулювання, глобалізація, прогнозування.*

Постановка проблеми. В умовах посилення глобалізаційних процесів стає актуальним пошук оптимальних підходів до керуванням явищем міжнародної трудової міграції з метою забезпечення соціально-економічних переваг від участі країн у міграційних процесах. Для цього насамперед важливо окреслити механізми регулювання міжнародної трудової міграції, визначити її основні компоненти та дослідити характерні особливості для умов сучасної економіки.

Виклад основного матеріалу. Міжнародна трудова міграція є одним із найбільш актуальних соціально-економічних явищ сучасності. Це процес переселення працівників з однієї країни до іншої з метою заробітку та поліпшення умов життя. Така мобільність праці вимагає ефективної системи методів та інструментів регулювання для забезпечення безпеки мігрантів та створення сприятливих умов для їхньої інтеграції у нову соціальну та економічну середу.

Одним із ключових завдань системи регулювання міжнародної трудової міграції є забезпечення прав та інтересів мігрантів. Для цього необхідно встановлювати міжнародні норми та стандарти, що гарантують дотримання прав працівників, захист від експлуатації та забезпечення безпеки мігрантів. Національні уряди повинні створювати відповідну законодавчу базу та систему нагляду, яка забезпечить дотримання прав мігрантів та захист їхніх інтересів.

Іншим важливим аспектом системи регулювання міграції є забезпечення розвитку економіки та соціальної сфери в країнах-донорах та країнах-отримувачах. Для цього необхідно забезпечувати сприятливі умови для працевлаштування мігрантів, що дозволить зменшити безробіття в країні-отримувачі та збільшити виробничий потенціал країни-донора.

Один з інструментів регулювання міграції - візовий режим. Іншим методом регулювання є політика відкритих дверей, яка ставить за мету сприяти в'їзду та інтеграції мігрантів у суспільство. Ця політика сприяє зменшенню нелегальної міграції, а також залученню висококваліфікованої робочої сили, що може збільшити економічний розвиток країни та підвищити її конкурентоспроможність.

Ще одним ефективним методом регулювання є запровадження програм репатріації, які допомагають мігрантам повернутись у свої рідні країни. Ці програми дозволяють мігрантам отримати допомогу у вирішенні житлових, фінансових та соціальних питань, а також знайти роботу та реалізувати свій потенціал у рідній країні.

Важливо також зазначити, що регулювання міжнародної трудової міграції повинне здійснюватись відповідно до міжнародних стандартів та законів, що регулюють права мігрантів. Це включає захист від дискримінації, забезпечення належних умов роботи та підтримки мігрантів у здійсненні їхніх прав.

Отже, система методів та інструментів регулювання міжнародної трудової міграції є складним та багатогранним явищем. Ефективне регулювання міграції має багато переваг, серед яких збільшення розвитку та

конкурентоспроможності країни, підвищення рівня зайнятості та зменшення економічних нерівностей.

При цьому, одним з головних інструментів регулювання міжнародної трудової міграції є законодавча база, яка визначає порядок в'їзду та перебування іноземців на території країни, а також встановлює правила взаємодії між роботодавцями та іноземними працівниками.

Для більш ефективного контролю над мігрантами, деякі держави використовують механізми, які обмежують доступ іноземців до ринку праці. Наприклад, це можуть бути квоти на чисельність працівників з інших країн, обмеження з видачі дозволів на роботу, вимоги до спеціальних навичок або знання мови тощо. Такі механізми забезпечують державі можливість контролювати рівень міграції та підтримувати баланс між попитом та пропозицією на ринку праці.

Наступним важливим інструментом є соціальна політика, спрямована на інтеграцію іноземних працівників в країну-хост. Це можуть бути заходи, спрямовані на підтримку іноземців у питаннях житла, здоров'я, освіти та інших соціальних сферах. Також до цієї групи можна віднести заходи з протидії дискримінації на робочому місці та в житті загалом, що допомагає забезпечити рівні умови для іноземних та місцевих працівників.

Іншим важливим аспектом регулювання міграції є захист прав працівників.

Окрім того, уряди також можуть забезпечити підтримку інтеграції мігрантів у новій країні. Це може бути реалізовано шляхом надання можливостей для отримання освіти та підвищення кваліфікації, а також шляхом допомоги в пошуку житла та праці. Такі заходи сприяють успішній інтеграції мігрантів у суспільство та зменшують ризик їхньої дискримінації.

Крім того, інституційні заходи можуть допомогти у регулюванні міграційних потоків. Наприклад, укладення міжнародних угод між країнами може забезпечити більшу прозорість у міграційному процесі та створити правову базу для захисту прав мігрантів. Крім того, заснування спеціальних

міграційних агентств може забезпечити вивчення потреб ринку праці та забезпечення необхідної підтримки мігрантам на різних етапах міграції.

Узагальнюючи, регулювання міжнародної трудової міграції є складною задачею, яка потребує комплексного підходу та використання різних інструментів. Ефективне регулювання може забезпечити позитивні наслідки для економіки країн-мігрантів та для мігрантів самостійно. Для досягнення цієї мети необхідно забезпечити сприятливі умови для працевлаштування та життя мігрантів у країні, а також забезпечити правову базу для їхнього захисту та інтеграції у суспільство.

Наприклад, Європейський союз дуже активно веде політику у відношенні мігрантів і мігрантської проблематики, тому розробив низку інструментів та методів регулювання міжнародної трудової міграції. На ці мети ЄС створив Директиву 2004/38/ЄС щодо права громадян Європейського Союзу та їх родичів на вільне переміщення та проживання в межах території Європейського Союзу, яка регулює умови перебування громадян ЄС на території країн ЄС та їхні права на працю.

Також, ЄС розробив систему "синьої картки" для приваблення висококваліфікованих працівників з інших країн, що передбачає спрощений процес оформлення дозволів на працю і проживання в ЄС для таких працівників. Крім того, у ЄС існує система "екранування" мігрантів, яка допомагає забезпечити безпеку країни шляхом відсіювання потенційно небезпечних осіб.

Крім того, велика увага в ЄС приділяється інтеграції мігрантів у суспільство та економіку країн-членів. Для цього створені різні програми, наприклад, програма "Erasmus+", яка надає можливості для студентів та молоді з інших країн вивчати, працювати та жити в ЄС, тим самим сприяючи культурній та мовній інтеграції молоді.

Національні уряди також використовують різні інструменти та методи регулювання міграції. Наприклад, деякі країни надають фінансові пільги.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що регулювання міжнародної трудової міграції є складною задачею для держав та міжнародних організацій. Це вимагає розробки та впровадження комплексної системи методів та інструментів, що могли б ефективно регулювати цей процес.

Необхідно враховувати потреби ринків праці, соціально-економічні умови та національні інтереси держав. Регулювання міграції повинно бути чіткою та прозорою процедурою, що відповідає вимогам міжнародного права та захищає права та інтереси мігрантів та роботодавців.

Можна зазначити, що питання регулювання міграції має глобальний характер і потребує спільних зусиль держав, міжнародних організацій та науковців. Тільки за умови співпраці та взаємного розуміння можна досягти ефективного регулювання міграції та забезпечити стабільність ринків праці та соціально-економічний розвиток країн.

Перелік посилань:

1. Інструменти регулювання трудової міграції [Електронний ресурс] URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2008/103-90-15.pdf>
2. Regulation mechanisms of international labor migration: defining the operational concept, 2015 [Електронний ресурс] URL: http://global-national.in.ua/archive/8-2015/8_2015.pdf#page=67 (дата звернення: 18.02.2023).
3. Марковська Г.В. Інституційні механізми регулювання міжнародної трудової міграції в країнах-членах ЄС : автореф. дис. канд. екон. наук. Львів, 2012.
4. Данюк М., Леонтенко О. Удосконалення державної міграційної політики України // Україна: аспекти праці. – 1999. – № 6. – С. 47-51.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
ІНСТРУМЕНТИ, МОДЕЛІ І МЕТОДИ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ
ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ**

Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції
1-2 березня 2023 р.

Відповідальна за випуск Л. І. Лозовська

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за дотримання норм авторського права, за зміст і
достовірність матеріалів несуть автори.*

Український державний університет науки і технологій
2023